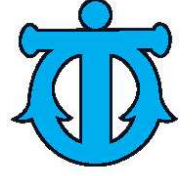

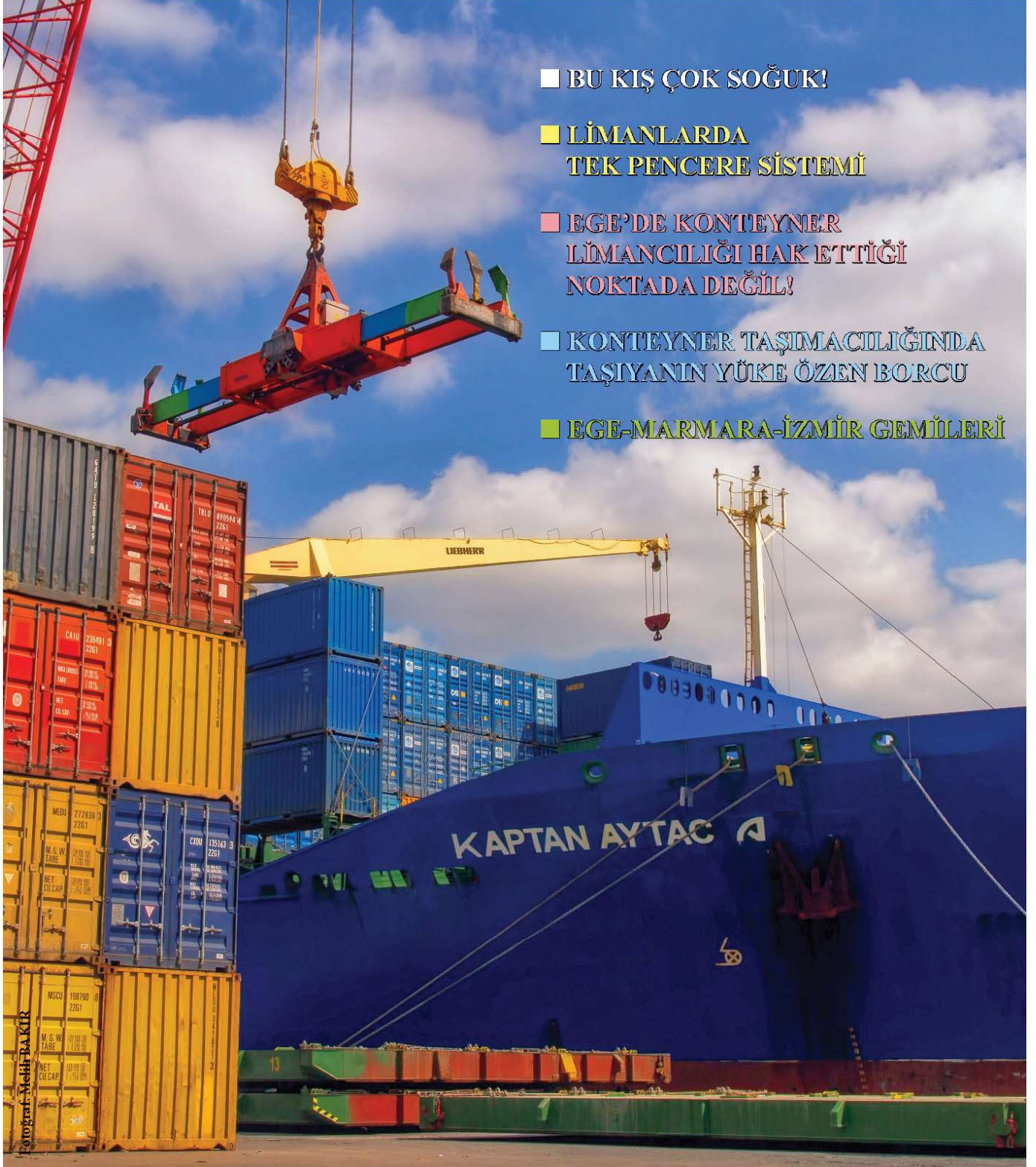
DENİZDEN MERHABA

30. YIL

İMEAK Deniz Ticaret Odası İzmir Şubesi Dergisidir.

Ocak - Şubat - Mart 2017 • Sayı:13

■ BU KIŞ ÇOK SOĞUK!

■ LİMANLARDA
TEK PENCERE SİSTEMİ

■ EGE'DE KONTEYNER
LİMANCILIĞI HAK ETTİĞİ
NOKTADA DEĞİL!

■ KONTEYNER TAŞIMACILIĞINDA
TAŞIYANIN YÜKE ÖZEN BORCU

■ EGE-MARMARA-İZMİR GEMİLERİ

Barış Çalık*

KONTEYNER TAŞIMACILIĞINDA TAŞIYANIN YÜKE ÖZEN BORCU

“Konteyner taşımacılığında taşıyanların yükün yüklenmesine, istifine, elden geçirilmesine ve boşaltılmasına nezaret ve özen borcu, kapalı ve mühürlü olarak teslim alınan konteynerin kendisinin gemiye yüklenmesi, gemiye istiflenmesi ve yine kutu olarak aktarma ya da tahliye limanında gemiden indirilmesidir”.

Bilindiği üzere, denizyolu ile yapılan yük taşımacılığında eşya, yükletenden veya onun adına hareket edilen bir başka kişiden teslim alındığı andan alıcısına teslim ettiği ana kadar taşıyanın hakimiyetinde sayılır. Buradan hareketle, taşıyan tarafından taşınmak üzere teslim alınan eşyanın alıcısına teslim edildiği ana kadar iyi halde tutulması da yine taşıyanın mesuliyetindedir. Bu “iyi halde bulundurma” kavramı aslında taşıyanın yüke özen borcu olup bu özen borcu sadece yükün taşınmasını değil, aynı zamanda bu yükün gemiye yüklenmesini, istifini ve gemiden çıkartılmasını yani tahliyesini de kapsamaktadır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) madde 1091, “Kaptan, yükleme ve boşaltma araçlarının kullanılma amaçlarına uygun durumda olmasına ve istifin, özel istifçiler tarafından yapılsa bile, denizcilikte geçerli olan kurallara uygun bir şekilde gerçekleştirilmesine dikkat etmek zorundadır.” hükmünü amirdir. Bu düzenlemeye paralel şekilde TTK madde 1178’ de “Taşıyan, navlun sözleşmesinin ifasında, özellikle eşyanın yükletilmesi, istifi, elden geçirilmesi, taşınması, korunması, gözetimi ve boşaltılmasında tedbirli bir taşıyandan beklenen dikkat ve özeni göstermekle yükümlüdür.” hükmünü amirdir. Bu iki düzenleme uyarınca sadece taşıma bakımından değil ancak eşyanın gemiye yüklenmesi, istifi ve gemiden çıkartılması işlerinde de, bu

işler başkaları tarafından yapılsa dahi, taşıyanın yüke özen borcunun gereği olarak taşıyanın sorumluluğunun bulunduğu kabul edilmektedir. Hali ile bu işlemlerin ifası esnasında yine bu işler başkaları tarafından yapılsa dahi meydana gelen zarar ve kayıplardan yük ilgililerine karşı taşıyanlar kanunen sorumlu tutulmaktadır.

KONTEYNER TAŞIMACILIĞI FARKLI

Aslında bu kanuni düzenleme ağırlıklı olarak çarter parti tahtında yapılan konvansiyonel taşımalarda yüklerin gemiye yüklenmesi, istifi, taşınması ve tahliyesinde tam

anlamı ile uygulama alanı bulmasına rağmen bir kırkambar taşıma şekli olan konteyner taşımacılığında bu düzenlemenin uygulanması çeşitli sorunları da ortaya çıkartmaktadır. Konvansiyonel yük olarak tabir edilen dökme yüklerde yükün kendisi bizatihi gemi ambarlarına kaptanın nezaretinde yüklenmekte, istiflenmekte ve tahliye limanında gemiden çıkartılmaktadır. Bu ameliyeler bizatihi gemi ya da taşıyanlar tarafından değil de stevedorlar ya da başkalarının yapılsa dahi bu ameliyeleri yükü korumak, yüke özen göstermek adına yönetmek bizatihi gemi kaptanının sorumluluğundadır. Ancak konteyner taşımacılığında durum farklıdır.

DENİZ HUKUKU

Konteyner taşımacılığında istisnai durumlar dışında boş konteynerler yükletenler ya da yük ilgilileri tarafından doldurulmakta, iç istifleri yapılmakta ve taşıyanlara bu konteyner taşınmak üzere kapalı ve mühürlü olarak teslim edilmektedir. Bu keyfiyet karşısında taşıyanların görevi de kapalı ve mühürlü olarak teslim aldıkları konteynerleri yine kapalı ve mühürlü halde gemiye yüklemek, istiflemek, taşımak, tahliye limanında gemiden indirmek ve alıcısına da yine aynı şekilde kapalı ve mühürlü olarak teslim etmektir. Hal böyle olunca konteyner taşımacılığında, taşımalara ilişkin konişmentolara taşıyanlar tarafından yükler ile ilgili "İçeriği Beyan Edilen" anlamını taşıyan "Said To Contain" ve/veya "Yükleten Tarafından Yüklendi, İstiflendi, Tartıldı, Sayıldı" anlamını taşıyan "Shipper's Load, Stow, Weight and Count" kayıtları koyulmaktadır. Bu ve bunlar gibi benzeri kayıtlar aslında taşıyanların konteynerlerin iç dolularına nezaret etmediklerini dolayısı ile yükün nasıl, ne şekilde ve ne halde konteynerine yüklendiğinin, yüklerin konteyner içine nasıl istiflendiklerinin ve bağlandıklarının taşıyanlar tarafından bilinmediğini göstermektedir.

Bu noktada, konvansiyonel yük taşımacılığından farklı olarak

konteyner taşımacılığında yukarıda atf yaptığımız TTK madde 1091 ve madde 1178' de bahsedilen taşıyanların yükün yüklenmesine, istifine, elden geçirilmesine ve boşaltılmasına nezaret ve özen borcu aslında yükün konteyner içine yüklenmesi, istifi, elden geçirilmesi ve boşaltılması değil, taşınmak üzere kapalı ve mühürlü olarak teslim alınan konteynerin kendisinin yani kutu olarak gemiye yüklenmesi, gemiye istiflenmesi yani gemi üzerinde pozisyonlanarak yerleştirilmesi ve yine kutu olarak aktarma ya da tahliye limanında gemiden indirilmesidir.

YÜKE ÖZEN BORCU

Diğer bir deyiş ile, konvansiyonel yük olarak tabir edilen dökme, genel kargo, proje yük taşımacılığında taşıyanların yükün yüklenmesine, istifine, elden geçirilmesine ve boşaltılmasına nezaret ve özen borcu yükün kendisine ilişkin bir özen borcu iken, konteyner taşımacılığında bu özen borcu konteyner içerisindeki yükün kendisine ait olan bir borç değil, sadece konteyner kutusunun doğru ve uygun şekilde gemiye yüklenmesi, istifi ve boşaltılması ile genellikle kullanılan konteynerin taşımaya elverişli bulundurulmasına ilişkin bir borçtur.

Zira yukarıda belirttiğimiz üzere, istisnai durumlar haricinde taşıyanlar konteyner içindeki yüklerin ne olduğunu, nasıl ve ne halde olduğunu, bu yüklerin ne şekilde konteyner için yüklenerek istiflendiğini bilmemekte, sadece kendilerine kapalı ve mühürlü olarak teslim edilen konteyner yüklerini bu halde taşıyarak alıcılara da kapalı ve mühürlü olarak teslim etmektedirler.

Bu vesile ile ağırlıklı olarak charter parti tahtında yapılan konvansiyonel yük taşımacılığında yükün gemiye yüklenmesi, istifi, elden geçirilmesi ve gemiden tahliyesi esnasında meydana gelen hasar ve kayıplardan taşıyanların sorumlu tutulması mümkün iken, bir kırkambar taşıma şekli olan konteyner taşımacılığında konteyner kutusunun doğru şekilde gemiye yüklenmesi, gemiye yerleştirilmesi ve tahliyesi hallerinde, konteyner içerisindeki (kapalı olarak teslim alınmış olan) yükte bizatihi konteynerin elverişsizliğinden kaynaklanmayan muhtemel hasar ve kayıplar için taşıyanların yüklerin gemiye yüklenmesi, istifi ve tahliyesi hususlarında yüke özen borcunu yerine getirmediklerinin ileri sürülerek böyle bir hasar ya da kayıptan sorumlu tutulabilmesi mümkün değildir.

*Avukat